

CHỦ ĐỀ: 6

ÂM NHẠC DÂN GIAN TRONG ĐỜI SỐNG THƯỜNG NGÀY Ở THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

- Nêu được những đặc điểm của một số thể loại âm nhạc dân gian tiêu biểu ở Thành phố Hồ Chí Minh.
- Phân biệt được tính chất, màu sắc âm nhạc khác nhau của một số thể loại Âm nhạc dân gian ở Thành phố Hồ Chí Minh.
- Sáng tạo phần đệm tiết tấu cho một bài dân ca/điệu múa của miền Nam.
- Nêu được suy nghĩ và cảm xúc của bản thân sau khi nghe một số bài hát dân ca.

Hình 1. Bảo tàng Hồ Chí Minh chi nhánh tại Thành phố Hồ Chí Minh
(Nguồn: baotanghochiminh.vn)

Nối kết

Học sinh làm việc theo nhóm hoặc cá nhân:

1. Hãy trình bày một vài câu hoặc cả bài, có thể kết hợp với gõ đệm cho một bài hát thuộc dân ca Nam Bộ hoặc Thành phố Hồ Chí Minh mà em biết.
2. Hãy nêu cảm nghĩ của em sau khi được nghe bài hát này?

Hoạt động

1

Tìm hiểu đôi nét về Lí

Học sinh đọc thông tin dưới đây.

Lí là thể loại ca hát dân gian phổ biến trong đời sống cư dân vùng đất Sài Gòn – Gia Định xưa – Thành phố Hồ Chí Minh ngày nay.

Lí được hát mọi lúc, mọi nơi trong cả môi trường lao động lẫn vui chơi, ở ngoài đồng ruộng lẫn trong gia đình. Lí thường sinh ra phần lớn từ những câu ca dao nên rất phong phú về số lượng cũng như làn điệu.

Nội dung của Lí thể hiện ở mọi khía cạnh, hiện tượng của cuộc sống như: ngụ ngôn, tâm tình, trữ tình, giao duyên, quan hệ xã hội, thái độ phê phán những thói hư, tật xấu trong dân gian....

Cấu trúc các bài Lí thường ngắn gọn, câu cú mạch lạc, tiết điệu rõ ràng, giai điệu phong phú, gợi hình, gợi cảm. Tính chất âm nhạc mộc mạc, chân chất, hồn nhiên, trữ tình.

Lí là một trong những hình thức diễn xướng đặc trưng ở vùng đất Sài Gòn – Gia Định xưa – Thành phố Hồ Chí Minh ngày nay.

– Em hãy cho biết Lí thường được hát ở đâu. Vì sao Lí phong phú về số lượng cũng như làn điệu?

– Em hãy cho biết nội dung của Lí thể hiện ở khía cạnh, hiện tượng nào của cuộc sống. Cấu trúc và tính chất âm nhạc của Lí thế nào?

– Lí có phải là một trong những đặc trưng của âm nhạc dân gian ở vùng đất Sài Gòn – Gia Định xưa không? Kể tên một hoặc vài điệu Lí thuộc dân ca Nam Bộ hoặc Thành phố Hồ Chí Minh mà em biết.

Ngoài những biểu tượng vượt thời gian về lịch sử, địa lí, kiến trúc,... âm nhạc dân gian tại vùng đất này cũng rất đa dạng và phong phú. Các bài hát thường gắn liền với đời sống sinh hoạt hằng ngày của người dân nơi đây, vừa dí dỏm, vui vẻ, nhưng cũng mang đầy tình cảm về một vùng đất trù phú, nông ản tình người.

a. Bài hát *Lí con cua*

LÍ CON CUA

Dân ca: Bình Chánh, Sài Gòn – Gia Định

Sưu tầm: Lư Nhất Vũ và Huỳnh Ngọc Trảng

Kí âm: Lư Nhất Vũ

Hơi nhanh ♩ = 108

Con cua quấy nó ở quấy a nó ở nó
kìa ừ hứ dưới hang. Nó ơ nó kìa ừ
hứ dưới hang. Nó nghe quấy giọng lí
quấy a kinh a kinh càng ừ hứ bò ra.
Kinh a kinh càng ừ hứ bò vô.

Tìm hiểu bài hát: *Lí con cua* được hình thành từ câu ca dao:

"Con cua nó ở dưới hang
Nó nghe giọng lí kinh càng bò ra"

- Nghe, vận động và cảm thụ theo nhạc bài *Lí con cua*.
- Em đã từng được nghe hoặc hát những bài hát này chưa?
- Hãy nêu một cảm nhận của em sau khi nghe bài hát này?

b. Bài hát *Lí con cò*

LÍ CON CÒ

Người hát: Ông Nguyễn Thành Nửa
(Củ Chi, Sài Gòn – Gia Định)
Nhóm sưu tầm dân ca Sài Gòn – Gia Định
Kí âm và chỉnh lí: Lư Nhất Vũ

Chậm vừa

Con cò quẫy con cò lội dưới dưới dưới dưới
dưới dưới thời ruộng nương. Bắt tôm
quẫy bắt cá quẫy nuôi nuôi con nuôi
con qua ngày ở cò quẫy a ở cò quẫy a.

Tìm hiểu bài hát: *Lí con cò* được hình thành từ câu ca dao:

"Con cò lội dưới ruộng nương
Bắt tôm bắt cá nuôi con qua ngày"

- Nghe, vận động và cảm thụ theo nhạc bài *Lí con cò*.
- Em đã từng được nghe và hát những bài hát này chưa?
- Hãy nêu một vài cảm nhận của em sau khi nghe những bài hát này.

1. Học hát

Bài hát *Lí cây chanh*

LÍ CÂY CHANH

Người hát: Ông Nguyễn Thành Nửa

(Củ Chi, Sài Gòn – Gia Định)

Nhóm sưu tầm dân ca Sài Gòn – Gia Định

Kí âm: Lư Nhất Vũ

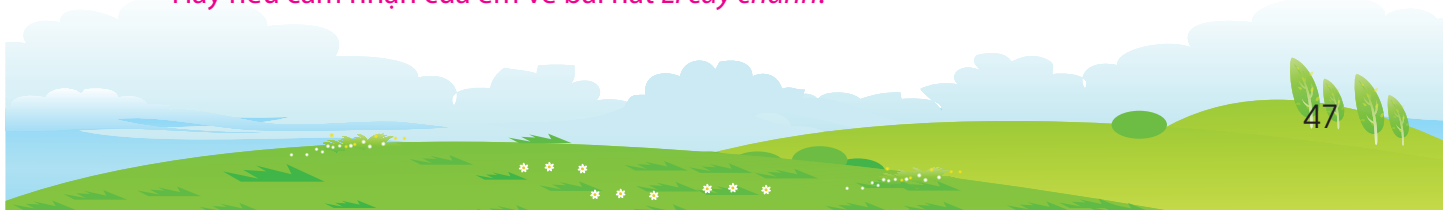
Chậm vừa

Tìm hiểu bài hát: *Lí cây chanh* được hình thành từ câu ca dao:

"Xăm xăm bước tới cây chanh

Lăm le muốn bẻ sợ nhành chông gai"

- Hát bài *Lí cây chanh* với tốc độ vừa phải và kết hợp vận động theo nhạc.
- Hãy nêu cảm nhận của em về bài hát *Lí cây chanh*.

2. Luyện tập gõ đệm cho bài hát

a. Quan sát và đọc tiết tấu cho hai mẫu sau:

Mẫu a

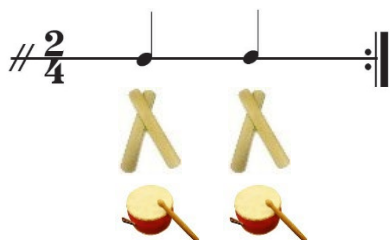

Mẫu b

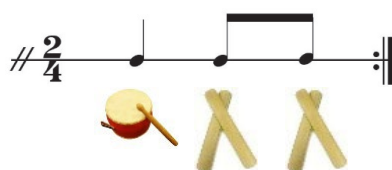

b. Thực hành nhạc cụ gõ cho hai mẫu tiết tấu sau:

Mẫu a

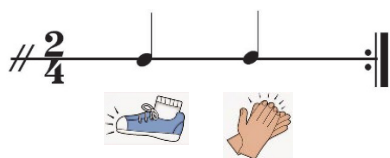

Mẫu b

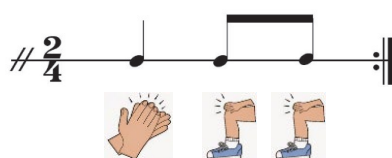

c. Thực hành bộ gõ cơ thể cho 2 mẫu tiết tấu sau:

Mẫu a

Mẫu b

d. Gõ đệm:

• Sử dụng mẫu tiết tấu a hoặc b để đệm cho bài hát *Lí cây chanh* bằng nhạc cụ gõ hoặc bộ gõ cơ thể.

• Biểu diễn gõ đệm cho bài hát theo nhóm.

Sản phẩm âm nhạc

1. Học sinh sáng tạo mẫu tiết tấu gõ đệm hoặc bộ gõ cơ thể để gõ đệm cho điệu *Lí cây chanh* trình bày trước lớp.

2. Em hãy cùng bạn sáng tạo mẫu tiết tấu cho nhạc cụ gõ hoặc bộ gõ cơ thể phù hợp với một điệu *Lí cây chanh* – dân ca *Củ Chi*, *Sài Gòn* – *Gia Định* để trình diễn theo nhóm trước lớp trong giờ học tiếp theo.

3. Em hãy sưu tầm và tập hát một điệu *Lí* mà em thích nhất thuộc dân ca *Nam Bộ* hoặc *Thành phố Hồ Chí Minh*, có thể kết hợp với gõ đệm để trình diễn trước lớp trong tiết học tiếp theo.